



VAŽNOST PRIPREME ZA BOGOSLUŽJE

Svaki ozbiljniji posao zahtijeva pomnu pripravu i planiranje. Osobito to vrijedi za pothvate koji uključuju veći broj sudionika s različitim ulogama. Sve donedavno, kršćansko je bogoslužje imalo unaprijed točno određen plan odvijanja razrađen do najsitnijih detalja. Točno se znalo tko, što, kada i kako nešto radi. Takav način i mentalitet onih koji su to provodili u djelo stvoren na temeljima dugogodišnje nepromijenjene prakse osiguravali su skladno odvijanje ceremonija i na vani očitovanje dostojanstva obreda koji su se odvijali. Predvoditeljima i ravnateljima ceremonija bilo je dovoljno jednom dobro naučiti propise i mogli su se po njima ravnati u svim prigodama.

Danas se situacija promijenila i u slovu i u duhu i liturgijskog zakonodavstva, i u mentalitetu voditelja i sudionika, i u mogućnostima različitog izbora i prilagodbe konkretnim prilikama. Uz to, različite prigode sa sobom donose potpuno drukčiju situaciju u kojoj se neko bogoslužje odvija kako po broju sudionika tako i po sadržaju obrazaca i liturgijskih kretanja. Znači li to da je otpala ili se umanjila potreba pripreme za bogoslužje ili se u većini slučajeva možemo pouzdati u improvizaciju?

Stalna na tom svijetu samo mijena jest

Dugotrajnim i ustaljenim ponavljanjem mnoge su liturgijske kretnje i radnje postale automatizmi i većini sudionika nedovoljan poticaj na aktivnije, svjesnije i plodonosnije sudjelovanje u slavljenju svetih otajstava kršćanskog bogoštovlja. Mnogima su liturgijski propisi postali više okovi i teret a manje radost sinovskog služenja u kući očevoj. Osobito se to može reći za one koji su (pre)revno opsluživali sve propise "crvenice" (rubrika) i ne razmišljajući zbog čega je nešto

propisano i koja je teološka i vjerska pozadina nekoga liturgijskog propisa. Zadovoljavali su se samo time da je nešto tako propisano. Pogotovo ako su ustanove, propisi i liturgijski običaji nastali u nekoliko zadnjih stoljeća proglašavani apsolutno nepromjenjivim. Zbog toga je Drugi vatikanski sabor, među prvim načelima obnove kršćanskoga bogoslužja, istaknuo i ovo: "Ustanove koje su podvrgnute promjenama, bolje prilagoditi potrebama našega vremena" (SC 1). Zbog toga je prilagodba liturgije postala trajna zadaća Crkve Kristove, osobito njezina hijerarhijski uređenoga vodstva.

Duh današnjih liturgijskih zakona ima više obilježje smjernica i uputa nego strogo određenih naredaba. Na mnogim mjestima stoji uputa: "Ovim ili sličnim riječima"; "Prema odredbi mjesne crkvene vlasti"; "Prema odluci pojedine biskupske konferencije" itd. Na većini mjesta u liturgijskim knjigama ostavljena je mogućnost da voditelj liturgijskog slavlja izabere neki obrazac između više ponuđenih, čitanje ili redosljed neke radnje također su često stavljeni u mogućnost biranja između više ponuđenih mogućnosti.

To je velika blagodat i sretno prošireni prostor slobode u kome možemo intenzivnije i dublje doživjeti otajstvo susreta s Bogom i taj susret osvježiti izmjenom "da ne muči nas dosada" kako pjevamo u jednom crkvenom himnu. Jer, dugotrajno i ustaljeno ponavljanje uspavljuje pažnju i smanjuje snagu doživljenosti bez obzira kakav je sadržaj i kolika uzvišenost onoga što činimo. Dugotrajno uzimanje istih prehrambenih artikala izaziva zasićenost pa taman bili veoma sadržajni i kalorični, dugo vremena korištena jednolična garderoba traži promjenu i osvježanje pa taman bila skupocjena i vrlo kvalitetna. Duga i jednolična vožnja uspavljuje i zamara bez obzira da li se vozi prvorazredno izvedenim autoputom ili ne znam kako širokom ulicom. Današnji mentalitet odgojen na brznoj izmjeni slike ne podnosi u nedogled ponavljanje istih poteza i riječi pa bili oni ne znam kako skladni i veličanstveni.

Sve nas to prisiljava da i bogoslužje moramo osvježavati izmjenama u izboru sadržaja, uvođenjem više različitih osoba, redosljedom pojedinih radnja, uresom prostora, razmještajem liturgijskog namještaja ... A to zahtijeva mnogo više kreativnosti i aktivne pripreme organizatora bogoslužnih čina.

Promjene zahtijevaju solidniju pripremu osoba

Današnje liturgijsko zakonodavstvo omogućuje izmjene i osvježenja u bogoslužju. To je olakšanje i blagodat, ali i velika obaveza. Jer, da bismo neko bogoslužje mogli izvesti skladno, dostojanstveno i u okvirima postojećih liturgijskih propisa s nužnim izmjenama i prilagodbama, potrebno je najprije dobro se upoznati sa sadržajem, rasporedom i značenjem dotičnog bogoslužja, zatim solidno i detaljno sve izplanirati, pripremiti osobe, nužna pomagala i prostor te uvježbati poslužnike. To mogu postići jedino oni koji imaju zdravu i živu vjeru te zaljubljenost u kršćanske obrede i sve ono što je s tim povezano.

Jedna preporuka iz osobne prakse. Ravnatelju bogoslužja često je najteži ali neizostavan dio pripreme za bogoslužje: sa svim detaljima upoznati predvoditelja i poslužnike te zahtijevati da striktno poštuju i provode upute ravnatelja liturgijskog obreda (ceremoniste). U svakom slučaju, potreba prilagodbe konkretnim prilikama zahtijeva ozbiljnu i posebnu pripremu za svako pojedino bogoslužje i ravnatelja bogoslužja i predvoditelja i poslužnikâ.

Ako u bogoslužju sudjeluje više službenika oko oltara (osobito više koncelebranata), ravnatelju liturgijskog slavlja mora biti na raspolaganju više izravnih pomoćnika koji će imati točno određeno i dobro uvježbano zaduženje. Bez njih je nemoguće obaviti bogoslužje koje će opravdati taj naziv. Inače, bogoslužja na velikim skupovima su rijetko skladna i dostojanstvena a uzork tomu treba tražiti prvenstveno u neadekvatnom prostoru, nedisciplini crkvenih službenika i u nedovoljnoj pripravi.

Važnost priprave liturgijskog prostora

Nakon priprave osoba koje predvode bogoslužje ili obavljaju druge službe u bogoslužju, veoma je važno pripremiti liturgijski prostor. Osobitu pažnju treba posvetiti rasporedu mjesta za predvoditelja, koncelebrante i poslužnike. Danas su sve češći slučajevi misnih slavlja s velikim brojem koncelebranata a malo je prikladno uređenih prostora za takva slavlja pa umjesto svečanosti i duhovne ozbiljnosti, takva bogoslužja više nalikuju vašarskom metežu nego svečanom i dostojanstvenom slavljenju otajstava naše vjere. Ako prostor nije adekvatan i dobro pripremljen, bolje bi bilo smanjiti broj

koncelebranata nego stvoriti nepotrebnu gužvu i onemogućiti vjernicima da lakše i aktivnije sudjeluju u dotičnom bogoslužju.

Tehnička pomagala imaju veliku ulogu u skladnom odvijanju liturgijskog slavlja. Tu prije svega mislimo na *razglas, rasvjetu i ventilaciju*. Liturgijski prostori za veće skupove vjernika i službenika moraju biti prikladno ozvučeni da se riječ koja se izgovara ili pjeva normalno čuje i bez naprezanja razumije na svakom dijelu gdje se vjernici nalaze. Zato je potrebno imati stručnu osobu koja će to sve pripremiti, nadzirati i svime ravnati.

Rasvjeta u našim liturgijskim prostorima ima funkcionalnu i znakovitu ulogu. Izvori svjetla omogućavaju vjernicima da dobro vide arhitektonske linije oko sebe, lako prate što se događa, da mogu čitati određene tekstove i skladbe koje su im na raspolaganju ali i da se ugodno osjećaju i lakše sabiru duh na molitvu i pobožnost. U tome važnu ulogu igraju izvori svjetla i rasvjetna tijela koja svojim izgledom i rasporedom trebaju pomagati gore rečenome. Nikako ne znači da je rasvjeta bolja što je jača i intenzivnija. Naprotiv, često svojom snagom i nepravilno raspoređenim izvorima više smeta i rastresa nego što pomaže bogoslužju.

Stolić za prinosne darove, odlaganje posuđa i liturgijskih knjiga velika je pomoć skladnom i dostojanstvenom odvijanju bogoslužja a omogućava da se oltar rastereti od nepotrebnih predmeta koji se ne bi smjeli na oltaru držati niti na njega odlagati. Na oltarnu menzu dolaze samo: oltarnik, misal, kalež i piksida s darovima koji se prinose u misnoj žrtvi, korporal i križ ako nije u blizini oltara. Sve ostalo drži se i odlaže na stoliću u blizini ili na nekom drugom prikladnom mjestu. Nikako se na oltarnu menzu ne bi smjelo odlagati lemozinu, vjerske novine i časopise, razne rokovnike i svijeće za prodaju ...

* * *

Isticanje i svraćanje pozornosti na samo nekoliko glavnih elemenata u procesu pripreve za bogoslužje odgovor je na pitanje postavljeno na početku: da li je u današnje vrijeme otpala ili se umanjila potreba pripreve za bogoslužje ili se u većini slučajeva možemo pouzdati u improvizaciju? Mislim da se odgovor nametnuo sam od sebe: danas je puno veća potreba pripreme za bogoslužje i na razini osoba i na razini liturgijskog prostora.

Marko Babić, ofm

Š
E
—
P,
kr
ilu
im
Žu
crk
ječ
17.
tnc
paž
pož
žel
inil
nje:
tira
Knj
prel
oče:
proš
dop
rasp
]
Opis
zem.
olak
i plo
boga
krašl
ćile
razin
nasta
vatsk
spom
N
u nc
njego
autor
koji]
raligic